

PAS OP VOOR DE LOEKEMAN

Een volkse komedie in vijf bedrijven

door

ROB EYCKMANS

TONEELFONDS J. JANSSENS B.V. – 2000 Antwerpen

Tel: 03 366 44 00

E-mail: bestellen@toneelfonds.be

Website: www.toneelfonds.be

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **PAS OP VOOR DE LOEKEMAN** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties, Facebook en eventuele andere publicaties de volledige titel(s) en naam van de oorspronkelijke auteur: **ROB EYCKMANS** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van Toneelfonds J. Janssens bv.

Wettelijk depot D/2024/0220/026
ISBN 9789038517506

Copyright: © 2024 Toneelfonds J. Janssens bv

Internet: www.toneelfonds.be
E-mail: bestellen@toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij **TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen**

Telefoon 03 366 44 00

Website: www.toneelfonds.be

Email: rechten@toneelfonds.be

IBAN: BE37 3631 4081 3728 BIC: BBRUBEBB

Geen enkele andere instantie dan TONEELFONDS JANSSENS heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Aanvraag vergunning tot opvoering:

Aankoop van minimaal 15 tekstboekjes bij de uitgever.

Gebruik bij voorkeur de aanvraag module op www.toneelfonds.be.

Zie ook de brief, welke u bij aankoop van de scripts heeft ontvangen (tevens bewijs van aankoop tekstboekjes bij uitgever), of informeer ons via de mail/per post. Bij vragen kunt u bij ons informeren. Uw aanvraag dient tenminste **vier weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van Toneelfonds Janssens. Eventueel extra voorstellingen dienen uiterlijk 1 dag voor de dag van de opvoering te worden aangegeven.

U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Aanvraag vergunning tot HER-opvoering(en):

1. Gebruik bij voorkeur de aanvraag module op www.toneelfonds.be of via de mail/per post met uw gegevens naar Toneelfonds Janssens. Uw aanvraag dient tenminste **vier weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van Toneelfonds Janssens

2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% boete worden verhoogd. Het tarief wordt met boete verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen vier weken voorafgaand aan de voorstelling. Algemene voorwaarden zie www.toneelfonds.be.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

Rechten NEDERLAND: I.B.V.A. HOLLAND BV, afd. Auteursrechten, Postbus 363, 1800 AJ Alkmaar Telefoon (072) 5112135 – info@ibva.nl. Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

PERSONAGES

(7 dames – 7 heren – 2 kinderen)

MOE (MARIA) APPELEN, oude boerin, tante van Emiel. Roept en vloekt de hele tijd en is al wat doof aan het worden. Heeft haar man (Alfons) verloren in de Eerste Wereldoorlog. Woont bij Emiel in en denkt dat haar man nog leeft. Heeft een rothekel aan Duitsers die ze steevast 'vuile Pruis' noemt. Is nooit meer helder geweest sinds het verlies van haar man en kind. Ze loopt soms met een wandelstok. Spreekt enkel dialect. Kledij: krulharen met de krulspelden er nog in, voorschoot met bloemen, klompen.

MIEL (EMIEL) APPELEN, norske, vloekende boer die behoorlijk afziet met zijn vrouwen (tante, echtgenote, dochter). In zijn hof lukt er behoorlijk weinig, behalve zijn perenbomen. Niet echt godsvruchtig. Wordt voor de gek gehouden door Hilda en Josee. Spreekt vooral dialect. Kledij: boerenpet, wit hemd met bretellen of erboven een lederen vest, velours broek, klompen en zwarte schoenen als hij geen klompen draagt.

FIEN (JOSEPHINE) APPELEN, hardwerkende vrouw die zorgt voor haar man, moe Appelen en haar dochter. Rondborstig als ze is, valt ze snel in de gunst van het mannelijke geslacht, tot frustratie van haar echtgenoot. Spreekt dialect en AN afhankelijk van de situatie. Kledij: zwart kleed met grote inkijk, gebreide kousen, haren bij elkaar gevlochten.

JET (JULIETTE) APPELEN, ietwat seutige boerendochter met grote bril. Wat naïef van geest, maar een goede ziel. Heel godsvruchtig. Stan heeft een oogje op haar, maar zuster Prima en boerin Appelen (die weten dat het haar achterneef is) willen een relatie voorkomen. Speekt steeds AN en vooral op de letter. Dit in zwaar contrast met haar familieleden. Kledij: wit lang kleedje, zwarte schoenen, witte kousen, draagt een hanger met een kruisje en heeft een paternoster op zak. De haren naar achteren met een diadeem.

BRUNO KEINESORGE, feldwebel, jonge Duitse soldaat met grote snor die de oorlog haat. Doet met grote tegenzin wat de Gestapo van hem vraagt en zal al eens iets door de vingers zien. Krijgt een oogje op boerin Appelen. Kledij: Duits uniform van de Wehrmacht en schoudergeweer.

SONJA SCHREIBEN, hulpje van Heilbot. Simpele hulp die alles moet noteren, maar nooit kan volgen. Heeft vaak een schrift vast. Voert telkens de gekregen bevelen uit zonder verpinken. Kledij: groen uniformpak, haren in een vlecht, hakschoenen.

GEROLF VON HEILBOT, onverbiddelijke en gemene rotzak. Spreekt Nederlands met een zwaar Duits accent. Zet Bruno en Sonja zonder pardon aan het werk. Wil weten wat er zich allemaal afspeelt in en om de boerderij. Kledij: zwarte vilthoed, zware zonnebril, lange zwarte jas, zwarte broek en schoenen.

ZUSTER PRIMA, kordate, doch godsvruchtige zuster die iedereen wil helpen. Staat ten dienste van het weeshuis, behalve de pastoor, die ze verdenkt van onzedelijke praktijken. Verbergt zelf een zwaar geheim. Spreekt AN, maar nasaal. Kledij: habijt

DE LOEKEMAN, de eigenlijke plaaggeest, booswicht die (zogezegd) in een

waterput woont en kinderen ontvoert die in het donker spelen of te kort bij de waterput komen. Alle geluiden en spraak van de Loekeman zijn met een echo-effect. Dit is mogelijk met een microfoon in de put. Kledij: zwart gekleed spookfiguur (kapmantel of laken met 2 gele vlekken als ogen).

PASTOOR REMI VAN HOOILAER, voormalig missiepastoor uit Congo. Spreekt en predikt heel theatraal zoals echte missiepastoors, maar heeft in het weeshuis weinig tot niets te zeggen. Zuster Prima zwaait daar de plak. Spreekt altijd heel nasaal en op de letter. Is niet zuiver op de graat. Kledij: priesterkledij en hoed.

HILDA, overjaarse wees die met haar zus Josee in het weeshuis woont. Heeft altijd gedurfde plannen, maar laat Josee ze uitvoeren. Zegt dat ze alles maar 1 keer zegt, maar moet het toch altijd herhalen. Maakt Miel het leven zuur met plaagstreken. Kledij: korte beige rok, beige hemd, lange witte kousen en baret.

JOSEE, zus van Hilda. Simpel en volgzaam. Ze herhaalt alles, maar in andere woorden. Bijvoorbeeld: goedkoop en 'goed bij prijs'. Kledij: identiek aan die van Hilda.

STAN (CONSTANT) VONDELING, simpele ziel uit het weeshuis, er zit geen kwaad in maar hoort het vaak in Keulen donderen. Opgegroeid in het weeshuis, niemand (lijkt) te weten wie zijn ouders waren. Herhaalt vaak wat hem gezegd of gevraagd wordt. Kledij: afgeleefde, vuile en slordige kledij, de bretellen op halfzeven.

JOS/JOSHUA VAN STEENBERGEN/STEINBERG, de kleine jongen die ontvoerd wordt aan het begin van het stuk en later is opgegroeid tot een stoere Amerikaanse soldaat die zijn roots komt opzoeken. Kledij: legeruniform van de US Army

KIND 1 + 2, mondige jeugd (tussen 8 à 12 jaar oud, minimaal 1 jongen) Kledij: wit hemd, velours broek, bretellen en een boerenpet.

VERTELLER, deftig geklede man (of vrouw mogelijk indien geen dubbelrol met Joshua)

DECOR

Het stuk speelt zich af in en rond de boerderij van de familie Appelen. Dit in de jaren van de Tweede Wereldoorlog en tijdens het laatste bedrijf in de jaren 1960. Het decor bestaat uit de woonkamer van de boerderij en de achtertuin. De woonkamer is toegankelijk langs de voordeur, langs de linkerzijde voor het publiek. Deze voordeur markeert de zijkant van het podium. Achteraan in de woonkamer is er de deur die uitkomt op de koer. Aan de rechterzijde van de woonkamer is er de achterdeur. Die komt uit op de achtertuin, die ongeveer de helft van het podium inneemt. Aan de achterdeur is er een bel met klepel aanwezig. Men kan achter de boerderij door lopen.

In de woonkamer staat de eettafel met 5 stoelen en een zetel of schommelstoel. Er staat een commode met een platenspeler op. Er kan een raam gemaakt worden aan de achterzijde. Er is achter de zetel een schouw met een stoof. Er liggen enkele houtblokken naast. In de schouw is er een valse wand. Op de schouw staan een Belgische Adrian-helm, een missiespaarpot, een obus ter decoratie en een fotokader met koning Albert I en een kader met (de overleden)

Fons Appelen. Naar verdere decoratie toe kunnen enkele typische elementen worden aangebracht, waaronder: een rek met eetborden, een klassiek schilderij, een lijst met het opschrift 'God ziet mij, hier vloekt men niet' enz.

In de achtertuin is er aan de achterzijde van het podium een waterput. Ernaast staat een oude emmer met touw. De put kan toegankelijk gemaakt worden door aan de achterzijde van het podium zwarte doeken aan te brengen ofwel een losstaande put waarbij de speler erin blijft zitten. Buiten de waterput staat er in de achtertuin, met als uitzondering tijdens de introductie, een kapel met Mariabeeld. Naast de kapel staat een kleine zitbank. Voor de kapel brandt er het hele stuk een noevenkaars, die afhankelijk van het bedrijf al meer of minder gebrand heeft. Aan de rechterzijde voor het publiek bevindt zich, uit het zicht, het veld dat boer Appelen bewerkt.

Daarnaast moet er een constructie gemaakt worden om enkele zaken uit de lucht te laten vallen, waaronder een klomp.

TAAL

De dialogen zijn geschreven in het Algemeen Nederlands. Dit betekent niet dat het stuk niet in het dialect kan gespeeld worden. Dit geniet zelfs de voorkeur. Uiteraard geldt dit niet voor alle personages. Afhankelijk van de rol moet de taal en/of het accent aangepast worden aan het personage.

EERSTE BEDRIJF

TAFEREEL 1

(Doek dicht, "Fietsen op de heide" van The Ramblers, fade-out, verteller op)

VERTELLER: Een goedenavond beste mensen. Dank voor jullie talrijke aanwezigheid voor onze voorstelling van 'Pas op voor de Loekeman'. Bij sommigen onder jullie zal er al wel een belletje gerinkeld hebben als we spreken van de Loekeman. Misschien zijn sommigen van jullie er in jullie jonge jaren, of nu zelfs nog, bang voor geweest. De vraag is, hebben jullie hem ooit gezien of gehoord? Of, wat zou je doen als je hem tegenkwam? Vragen waarop niemand echt het antwoord weet. Maar laten we beginnen bij het begin. Wie is de Loekeman? In vroeger tijden, toen er nog bijna nergens waterleiding was, haalden de mensen vers water bij een open waterput. De meeste boerderijen en huizen hadden er zelf een. Het hoeft niet te verbazen dat zulke put dan ook een interessante hangplaats was voor spelende kinderen. Die werden vroeger in het hele land angst aangejaagd voor deze zogenaamde Loekeman, de lokman of soms loekebeer, die zich in waterputten en zelfs beerputten verschool. Dit om ongevallen tijdens het spelen te vermijden. Die Loekeman, een duister zwart figuur, zou jonge kinderen die te dicht bij de put kwamen, ontvoeren. De ontvoerde kinderen zou men dan nooit meer terugzien. Volksverhalen en folklore natuurlijk. Maar wel met een nobel doel. *(pauze)* Vanavond heet ik jullie ook welkom in 1940. Een jaar waarin er bij ons nog tal van waterputten waren, waaronder die van de boerderij van boer en boerin Appelen. 1940, het jaar ook waarin de Duitsers ons land binnenvielen en vele mensen hun leven overhoopgegooid werd. Het leven van sommigen lag nog overhoop van de oorlog voordien. Maria, of moe Appelen, kan ervan meespreken. Zij ervaart nog dagelijks hoe het leven was onder de Duitsers. In haar geval dan 'de Pruis'. Die had in de Eerste Wereldoorlog... *(wordt onderbroken door spelende kinderen)*

(2 kinderen komen op van achteraan in de zaal, er is minstens 1 jongen bij (kind 2), ze spelen met een oud fietswiel zonder band of een hoepel en laten deze verder rollen met een stok, ze rollen hem richting het podium)

KIND 1: Kom Jos, heb je gezien nu hoe het moet? Probeer jij nu eens.

KIND 2: *(doet dit tot aan het podium en klimt erop)* Zeg, moeten wij stilaan niet naar huis gaan? Zuster Prima zal ongerust zijn.

KIND 1: Maar neen, die pinguïn moet zich niet opjagen. Daarbij, die mist ons waarschijnlijk niet eens. Mag ik nog eens? *(neemt wiel en stok over)*

VERTELLER: Dus mensen, hier zien we twee kinderen van het dorp dus een typisch spel van toen spelen. In die tijd was er weinig geld en daarom moest men spelen met wat men had.

KIND 1: Zeg ouwe, waar bemoei jij je mee? Je loopt in de weg. Trap het eens af. Moeder heeft visjes gebakken. *(speelt verder)*

VERTELLER: Excuseer? Wat een onbeschofte vlegel. Dit vertel ik tegen je ouders.

KIND 1: *(lacht ermee)* Veel succes. Laat me weten als je ze vindt. Doe ze de groeten. *(speelt verder)*

VERTELLER: Als ik ze vind? Zitten jullie dan in het weeshuis?

KIND 2: Ja meneer. Wij moeten normaal van zuster Prima voor het donker binnen in St. Jozef.

VERTELLER: Maar dan wordt het hoog tijd. En pas op als jullie langs de boerderij van boer Appelen wandelen. Blijf ver weg van de waterput, of de Loekeman pakt jullie mee.

KIND 2: Is dat echt? *(in paniek naar kind 1)* Zouden we niet een andere weg nemen?

KIND 1: *(lacht ermee)* Wat een flauwe kul. Die ouwe wil ons gewoon schrik aanjagen. Maar het is goed. Kom Jos, we zijn hier weg. *(gaan beiden af, naar verteller)* Azijnpisser! *(steekt tong uit, beiden af)*

VERTELLER: *(balt vuist)* Maar wat een snotneus. Ja mensen, de jeugd van tegenwoordig... Enfin, van toen. Ik laat aan jullie of het nu beter is. In elk geval wens ik jullie een gezellige avond met 'Pas op voor de Loekeman'. *(af)*

(“Wie is Loesje” van The Ramblers, doek gaat open, het duister valt, fade-out, geluid van krekels en een uil, op het podium staat alles met uitzondering van de kapel en de zitbank)

KIND 1: *(op veld, wiel en stok in de hand)* Kom Jos, want ik begin honger te krijgen.

KIND 2: *(op veld, angstig)* Ik ben bang. De Loekeman zit hier.

KIND 1: Dat zijn verzinsels van die ouwe. *(geeft wiel en stok aan Jos)* Kom, rol jij het wiel tot aan het weeshuis. Ik zal wel vooroplopen. *(gaan verder richting boerderij)* Geen schrik.

KIND 2: *(speelt verder)* Ik voel mij niet op mijn gemak. *(rolt met wiel door, kind 1 achter de boerderij, blijft even achter)*

PASTOOR: *(onherkenbaar verkleed als de Loekeman, op van zijde veld, grijpt Jos mee en loopt af)* Haha! Hebbes! Ik ben de Loekeman! *(Jos roept om hulp)*

KIND 1: *(op vanachter boerderij)* Jos? Joske? Jooooos! *(vindt wiel en stok, kijkt in de put, gruwelijke lach met echo)* De Loekeman! Aaah! *(loopt snel af achter boerderij)* *(Doek)*

(“Moonlight serenade” van Glenn Miller, doek gaat open, de kapel en zitbank staan er, aan de achterdeur ligt een krant op de grond, moe Appelen snurkt in de zetel, Fien dekt de tafel met kookpot aardappelen, doet zout op de aardappelen en schudt met de moe, die blijft snurken, af voordeur, fade-out)

PRIMA: *(op veld met paternoster, knielt voor de kapel, bidt heel nasaal)* Moeder Maria, moeder Gods. Vergeef mijn zonden. Zij zijn gepleegd met een nobel doel. U zal mij beoordelen. Geef mij de kracht om te doen wat goed is. *(vouw paternoster in handen)* Wees gegroet Maria, vol van genade. De heer is met u. Gezegend zijt gij... *(prevelt in stilte verder)*

MIEL: *(van naast scène)* Aaaaah! Godvernondemiljaardedju, ellendige klompen!

PRIMA: *(kucht hevig)* Ahum, de heer is met u. Gezegend zijt gij boven alle...

MIEL: *(op veld, mankend in klompen, doet een uit)* Die zijn toch te klein. Amai mijn klo... *(ziet zuster Prima)* klo klo... klompen! Zuster Prima, ik had u niet gezien. *(voelt zich betrap)* Euhm, schoon weer zeg...

PRIMA: Emiel Appelen! Wil jij nu zeggen dat als je mij niet gezien had, dat jij de ene vloek na de andere zou blijven uitspreken?

MIEL: Wel, ziet u... Mijn nieuwe klompen zijn te klein en...

PRIMA: Geen uitleg! Dat komt neer op vijf weesgegroeten. En hopelijk valt uw ziel nog te redden met alleen een gebed. Lourdes is ver te voet... En zeker in klompen.

MIEL: Is het normaal niet de pastoor die na de biecht het tarief voor de zonden vastlegt, zuster?

PRIMA: Hoor ik u nog? De pastoor... *(zucht)* Daar heeft die geen tijd voor. Dat zal ik wel bepalen.

MIEL: Amai mijn klo... *(Prima kijkt boos)* Klompen dus. Te klein... Ik zal er nieuwe moeten laten maken. *(wil verdergaan)* Tot genoeg dan, zuster.

PRIMA: Vergeet niet wat ik u gezegd heb. En het zou fijn zijn mochten wij in het weeshuis nog eens wat verse groenten en fruit krijgen. Het worden zware tijden. De Duitsers zijn iets van plan. Het zullen weer de allerzwaksten zijn die het gelag zullen betalen.

MIEL: *(kruist vingers achter de rug)* Zeker zuster. Ik zal zien wat ik kan doen.

PRIMA: God zal het u lonen. *(geeft hem kruisje op het voorhoofd)*

MIEL: *(gaat binnen, Prima gaat terug stil bidden)* Amai mijn klokhuis, daar ben ik goedkoop vanaf gekomen. *(spreekt moe aan)* Moe, is het eten al klaar? Waar is ons Fien? Moe? *(schudt met haar)*

MOE: *(prevelt in zichzelf)* Vuile Prais! *(snurkt verder)*

MIEL: Al ontploft er hier een bom... *(zucht, naar koer)* Fien? *(doet kookpot open, proeft aardappel)* Wat weinig zout. *(af koer)*

PRIMA: *(rondt gebed af)* ... nu en in het uur van onze dood, amen. Heilige moeder, vergeef boer Appelen. Hij bedoelt het zo niet. En hij is altijd, enfin vaak, goed geweest voor onze weeskinderen. *(maakt kruisteken, af veld)*

MIEL: *(op koer)* Waar zit iedereen nu? *(slaan van de kerkklok, 6 slagen, telt op vingers mee)* Het is al 6 uur. Dadelijk zijn de aardappelen koud. *(doet er zout op)*

MOE: *(wordt wakker)* Watte? *(ziet Miel)* Vuile Prais! Uit mijn huis! Smeerlappen! *(slaat Miel met stok)* Waar is mijne Fons? Ik steek jullie er allemaal aan!

MIEL: Moe, wees kalm. Ik ben het, Miel. De zoon van uw schoonbroer.

MOE: Wat? Ik heb geen schrik hoor. Zuurkoolvreter! *(slaat opnieuw)*

MIEL: Ik ben het moe, onze Miel. Hier zijn geen Duitsers. En daarbij, de oorlog is afgelopen. Al 20 jaren geleden.

MOE: Wat zeg je? Hoe? Geen Duitsers? Waar is mijne Fons?

MIEL: Weet je dat niet meer, moe? *(luid)* Nonkel Alfons is gesneuveld. *(neemt foto van Fons met zwarte rouwrand)* Hier is zijn foto. En zijn helm. En van koning Albert heeft hij nog een medaille gekregen. *(wijst naar foto koning Albert I)*

MOE: *(wordt helder, neemt foto van Fons)* Juist ja. Dat was ik vergeten. Sorry jongen, ik ben niet meer van de jongsten. Ik sla er soms naast sinds mijne Fons er niet meer is.

MIEL: Al een geluk. En horen doe je ook al niet meer goed.

MOE: Goede moed? Zeker jongen. Ik verlies nooit mijn moed tegen die smeerlappen.

MIEL: Dat bedoel ik niet... Maakt niet uit. Maar waar is ons Fien?

MOE: Tien? Als waren het er honderd. Ik prik ze allemaal met mijn stok.

MIEL: Neen, Fien. Waar is ons Fien? Mijn vrouw.

MOE: Fien? Zeg dat dan. Die zit denk ik in de koeienstal. Die moest daarstraks ons Bertha nog melken. Die stond op springen.

MIEL: *(roept)* Ah, dan zal ik ze eens gaan halen. Ik heb honger en dadelijk zijn de aardappelen koud. *(af richting voordeur)* Heb ik nu de gazet al mee? *(af voordeur)*

MOE: Zout? Ja, ons Fien zal dat vergeten zijn. *(doet zout op de aardappelen)* Ik vraag me af waar onze Miel naartoe ging. Dadelijk is alles koud. *(gaat in zetel zitten, snurkt)*

HILDA: *(op veld, verstopt zich achter kapel, fluistert)* Pssst, Josee! Kom, de kust is veilig. *(Josee mee op, beiden achter de kapel)*

JOSEE: De kust is veilig en zonder gevaar ook.

HILDA: Luister heel goed Josee, want ik zeg het maar één keer. Je neemt de gazet, je trekt aan de bel en dan loop je weg.

JOSEE: *(telt op de vingers)* Ik neem de gazet, ik trek aan de bel en loop weg.

HILDA: Je loopt naar hier en dan verbergen we ons.

JOSEE: Ik verberg me en zorg dat ik verstopt ben.

HILDA: En dan doen we dat nog eens. Boer Appelen wordt gek ervan. Ga nu maar. *(Moet haar wat opdringen)*

MIEL: *(op voordeur)* Moe, ze komt direct. *(ziet moe)* Miljaar, die slaapt weer.

JOSEE: *(aan voordeur, prevelt haar drie stappen, belt aan)* Juist, me verstoppen. *(loopt terug naar Hilda)*

MIEL: Wat is dat nu weer? *(opent, kordaat)* Voor wat is het? *(niemand te zien, deur dicht)*

HILDA: Vooruit Josee, nog eens. *(ze doet dit, heeft krant nog vast)*

MIEL: *(opent deur opnieuw)* Ja, zeg het maar... *(kijkt rond, gooit kwaad deur dicht)* Godvernonde...

HILDA: Die patattenkop heeft het niet door. Vooruit Josee, nog eens. *(Josee doet dit)*

JOSEE: *(belt, telt op vingers)* De gazet, de bel trekken... En dan... *(blijft staan)*

MIEL: Kus nu mijn klokhuis. Die kwistenbiebel werp ik in de waterput als ik die in mijn handen krijg. *(opent deur)* Makker, dadelijk heb ik je bij je nekvel. *(ziet Josee)* Oh, maar dag Joseeke. Je hebt mijn gazet bij. *(krijgt die)* Zat jij aan de bel daarnet?

HILDA: *(van achter kapel, rijmend)* Boer Appelen blijft altijd maar trappelen. Aan zijn bomen hangen alleen peren, ook al blijft hij proberen. Hij kon geen appelbomen krijgen en daarom vloekte hij in zijn eigen. *(lacht)* Kom Josee.

MIEL: Nondedju, Hilda en Josee, wacht tot ik jullie te pakken krijg!

HILDA: Lopen Josee! *(beiden lopen af veld)*

MIEL: *(start achterna te lopen in klompen, lukt niet)* Auw, nondemiljaarde. Stomme klompen! *(doet er een uit en gooit ze achterna)*

STAN: *(naast scène)* Aaah!

MIEL: Aha! Dat zal ze leren. *(doet andere klomp uit en gaat naar binnen)*

JET: *(op koer)* Vader, wat was dat lawaai?

MIEL: Niets mijn kind. Zet je aan tafel, we gaan eten. Doe wat zout op de patatten. Moeder komt dadelijk.

JET: *(doet er zout op)* Vader, ik krijg normaal nog bezoek vandaag.

MIEL: Jij, bezoek? Van wie? En waarom?

JET: Constant van het weeshuis.

MIEL: Een jongen? Maar dat gaat geen waar zijn.

JET: We gaan samen gebeden oefenen aan de nieuwe kapel van de O.L.V. van Nood. Zodat er geen oorlog komt.

MIEL: Ah, gebedjes opzeggen. Ik weet dat je vlijtig bent en godsvruchtig, maar het moet ook niet te ver gaan. Voor je het weet zitten we met een onbevleete ontvangst in huis.

JET: Dat versta ik niet, vader.

MIEL: Houden zo. Er zijn al genoeg sukkeltjes op de wereld. *(zet zich aan tafel)*

FIEN: *(op met melkkan)* Voilà, ons Bertha is er weer vanaf. Als ze alle dagen zo veel melk geeft, zal ik eens een kan naar het weeshuis brengen.

MIEL: Toch niet zomaar weggeven?

FIEN: Gierigaard. Die arme dutskes eten bijna alleen maar droog brood.

JET: Moeder, mag ik de melk wegbrengen?

FIEN: Jij? Waarom?

MIEL: Ze heeft er eentje zitten. *(lacht er zelf mee)*

FIEN: *(schrikt)* Wablieft? Het is toch niet waar?

MIEL: *(lacht nog)* Het is ook een godsvruchtige ziel, geen paniek. Kom nu eten, dadelijk zijn de patatten koud. *(Stan op veld met buil, klomp in de hand)*

FIEN: Ik weet het nu niet meer zeker... Een beetje zout kan geen kwaad. *(doet zout op de aardappelen)* Dat is goed voor de gezondheid. *(Stan belt aan)*

MIEL: Godvernondemiljaardedju. Niet opnieuw he! *(Stan belt nog eens, Miel neemt klomp)* Eén klomp zal nog niet genoeg geweest zijn zeker? Wacht maar. *(opent deur)* Hier zie! *(klaar om te slaan)*

STAN: Dag boer Appel... *(krijgt slag op het hoofd, valt KO op de grond)*

MIEL: Kus nu mijn kriecken. Dedju! Dat is een andere...

FIEN: Wat is er aan de hand? *(gaat kijken met Jet)* Wat heb jij nu gedaan?

MIEL: Ja, euhm... Ik dacht dat die twee overjaarse snotapen van het weeshuis mij weer op stang aan het jagen waren. Maar dat bleek dus niet het geval... *(krabt aan zijn hoofd)*

FIEN: *(gaat er bij zitten)* Ocharme het mannetje. Hij leeft toch nog?

JET: Ik zal eens naar zijn hartslag luisteren. Maar dat is Constant van het weeshuis. Die zal voor mij gekomen zijn. *(Fien snapt het niet)* Hij ademt nog. *(Fien en Miel zuchten van opluchting)* Constant... Constant! Word eens wakker! *(Stan reutelt en bazelt)* Hij wordt wakker. Maar zeg, die heeft nog een tweede bult op zijn hoofd. Hoe kan dat?

MIEL: *(neus bloedt)* Dat weet ik niet hoor. Met één slag ging zijn licht uit. *(Fien kijkt boos)*

STAN: *(kreunt)* Mijn kop... Ik zie sterretjes. *(kijkt naar de borststreek van Jet)* En hele grote... Planeten! Zuster Prima, ben ik in de hemel?

MIEL: Hij vraagt al naar zuster Prima. Met die jongen komt het niet meer goed.

JET: Neen Constant, ik ben het, Juliette Appelen. Gaat het een beetje?

STAN: Jetje Appelen... *(kijkt nog eens naar borststreek)* Ja, appelen daar kom ik ook voor.

MIEL: Hela! Jantje zag eens pruimen hangen, zeker? Als eieren zo groot. Schoon dat ik het hem verbood. Ja Fien, misschien komt het nog goed met die jongen. We gaan ons Jet in het oog moeten houden. *(Stan en Jet kijken liefkozend naar elkaar)*

FIEN: *(kwaad)* Niets daarvan! Dat mag niet! *(helpt Stan rechtop)* Kom, sta eens recht jongen. Weet jij nog wat er gebeurd is?

STAN: Wat er gebeurd is? Neen, allez, ik wandelde naar de boerderij en ineens zag ik klompen vliegen. En toen was het ineens nacht.

FIEN: Maar jongen toch. Jij ziet ze inderdaad vliegen. Jij hebt waarschijnlijk nog geen eten gehad. Kom maar met ons mee een patat eten. *(iedereen gaat binnen)* Zet jullie allemaal. *(neemt extra bord voor Stan, Jet en Stan gaan naast elkaar zitten)* Neen, dat mag niet! Daar zit ons moe. *(wijst naar zitplaats Stan)*

MIEL: Dat is toch niet waar. Ons moe zit toch altijd...

FIEN: Zwijg! Jij hebt al genoeg miserie veroorzaakt vandaag. *(begeleidt Stan naar andere plaats, gaat moe wekken)* Moe! Het eten is klaar.

MOE: Vuile Pruis! Uit mijn huis! Ik krijg jullie wel! Ah Fien, jij bent het.

FIEN: Ja moe, ik ben het, Fien. De patatten zijn klaar.

MOE: Ratten? Ja, het kippenhok zit er vol van. Zijn de patatten al klaar?

FIEN: Ja, kom nu maar eten. *(Jet schept liefkozend aardappelen in voor Stan, pakt lepel af)* Laat het vooruitgaan. Dadelijk zijn ze koud.

JET: Eerst nog het gebed. *(Miel wil aardappel eten)* Vader! *(laat aardappel vallen, iedereen buiten de moe vouwt de handen)* Heer, zeg ons en deze spijzen, die wij van uw mildheid ontvangen. Door Christus onze Heer. Amen.

MIEL: *(iedereen, buiten de moe, spuwt tegelijk aardappel uit)* Godvernondedju. Eén zout. Fien, hoeveel zout heb jij daar op gedaan?

MOE: Koud? Ja ze zijn niet echt warm, maar voor de eerste keer heb je er genoeg zout op gedaan, Fien. *(smakt)* Lekker.

FIEN: Ik weet het niet. Dat is precies dat de Witte van Zichem hier geweest is. *(de moe eet smakkend verder en steelt ieders aardappelen)*

MIEL: De Witte? Zit die ook in het weeshuis? Fien, zonder deftig maal kan ik dadelijk niet gaan werken op het veld.

FIEN: Dan zal ik wat brood gaan halen. Ik heb nog een oude homp liggen. *(af koer)*

MIEL: Dedju, het is precies al oorlog. *(naar Stan)* En jongen, zie je ze nog vliegen?

STAN: Ze nog zien vliegen, ja. Neen, maar mijn hoofd bonkt nog wel.

MIEL: Wat kwam jij hier eigenlijk doen?

STAN: Hier doen, ja. Ik moest van zuster Prima komen vragen om een mandje appels. Voor de vitaminen zegt de zuster. En ik had met Juliette afgesproken om te gaan... te gaan...

MIEL: De heilige geest te gaan zoeken zeker? Het is goed, je krijgt wat appels. Maar dan ga je u wel gedragen in het bijzijn van mijn dochter.

STAN: Ja, gedragen, ja. Bij de dochter. *(Miel richting koer)*

MIEL: En euhm, handen boven tafel. *(lacht ermee)* De heilige geest zit niet in je broek.

STAN: Ja, de geest zit niet in de broek, ja.

MIEL: Zeg, woont die in het weeshuis of in de waterput hiernaast? Dat is precies een echo. *(af koer)*

JET: Vader! Constant, ik heb van de pastoor een boekje gekregen met gebedjes. Zullen we eens kijken? *(neemt boekje uit kast)* Lees maar eens.

STAN: Lezen ja. Nee dat kan ik niet zo goed. Ik ben eigenlijk gewoon dom. De pastoor zegt het ook. Die zegt altijd... *(doet nasaal na)* "Zalig zijn zij die simpel zijn van geest, maar in uw geval Vondeling, u gaan ze nog eens heilig verklaren." Dat zegt hij.

JET: Dat mag je niet zeggen. Probeer eens iets te lezen. Ik zal helpen waar het niet lukt. *(gaan vlak naast elkaar zitten, slaan boekje open)*

STAN: *(leest met zijn vinger en traag)* Goede God, dank u wel voor alles wat bloeit. Dank u voor alles wat op de aarde groeit.

JET: Zie je wel dat je het kan. Ga maar verder.

STAN: Verder, ja. Dank u wel voor de vrienden die u met hebt gegeven... *(lacht naar Jet)* Dank u wel voor de zon, de sterren en de planeten... *(blik naar de borsten van Jet)* Pl...

FIEN: *(op koer, ziet dit)* Planeten? Niks van. *(komt tussen met een half brood)* Hierzie. Ik zal voor iedereen een stuk afsnijden.

MOE: *(klaar met eten, boertje)* Ik moet geen brood hebben. Zijn er nog patatten? *(ziet Stan)* Zeg, wie is dat mannetje? Ik ken die precies van ergens. Die lijkt op mijne...

FIEN: *(fel)* Nee, dat mag niet! Ik bedoel, neen dat kan niet.

MOE: Uw gezicht komt mij bekend voor.

STAN: Ik ben Constant Vondeling. Ik ben een wees. Als kind hebben ze mij afgezet bij zuster Prima. Die zegt dat niemand weet wie mijn ouders waren. *(moe staart hem van kortbij aan)*

FIEN: Moe, ga eens in de zetel zitten. Dan kan ik afruimen.

MOE: Pruimen? Neen, daar moet ik te rap van naar het 'huiske'. Ik ga even slapen in de zetel. *(gaat naar zetel, komt foto van Fons tegen, neemt deze vast)* Zeg, waar is onze Fons? *(ziet Stan)* Wel mannetje, jij lijkt net op onze Fons toen hij jong was.

FIEN: Dat kan niet. Ga zitten moe. *(begeleidt haar, zet foto weg)* Kom, dat ik hier de tafel verder kan afruimen. *(doet dit, de moe valt in slaap)*

MIEL: *(op koer, met mand peren)* Hier zie man, een goeie mand bewaarappelen.

STAN: Dank u wel meneer. *(bekijkt ze bedenkelijk)* Ik ben nu misschien niet de slimste. Verschoning, maar zijn dat geen peren? *(neemt een vast)*

MIEL: Wablieft? Peren? Schonere appels ga je nergens vinden. Ondankbare!

FIEN: Miel! (*tegen Stan*) Het is niets jongen. Jij bent niet dom. Het zijn inderdaad peren. Boer Appelen heeft indertijd de verkeerde bomen geplant en hij wil dat niet toegeven.

MIEL: Dedoeme Fien, moet je dat nu zeggen? Die smerige Gust van Sooi van Tist van Bellekes heeft me in de zak gezet met zijn fruitbomen. Zie me hier nu staan. Boer Appelen en er groeit geen appel aan mijn bomen.

STAN: Dank u wel dan toch voor de peren, boer Appelen.

MIEL: Zeg zal het gaan ja, snotbengel!

FIEN: Miel! Het is misschien beter dat je even gaat wandelen, Jet, met die jongen. Maar niet te ver van de deur.

JET: Dat is goed moeder. Kom, Constant. We zullen langs de kapel wandelen. (*gaan beiden af veld, neemt peren mee, vanaf de kapel hand in hand*)

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via
www.toneelfonds.be de tekst bestellen en toevoegen
aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

bestellen@toneelfonds.be

03 3664400

**TONEEL
FONDS** **ANSSENS**
Voor de juiste keuze